

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Kymenlaakson kauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua valtiosihteerityöryhmälle. Lähes miljoonan asukkaan Itä-Suomen menestyminen vaikuttaa koko Suomen menestykseen.

Venäjän hyökkäyssota vaikuttaa erityisesti Kymenlaaksoon Venäjän maantieteellisen läheisyyden ja talouskytkösten vuoksi. Kesäkuussa 2022 kauppakamarien jäsenyrityksille toteutetussa kauppakamarikyselyssä itäisen Suomen alueella toimivien yritysten arviot sodan vaikutuksista ovat suuremmat ja taloudelliset näkymät huonommat kuin koko maan keskiarvot.

Kauppakamarien kesäkuussa tehdyssä kyselyssä 44 prosenttia Kymenlaakson kauppakamarin vastaajayrityksistä arvelee kannattavuuden heikkenevän sodan seurauksena. Kymenlaakson yritysten näkymät ovat muuta maata synkemmät. Lähes kolmannes arvioi Venäjän sodan vähentäneen yrityksen suunnittelemaa investointeja.

Sota myös syventää ja vahvistaa aiempia COVID19-pandemian vaikutuksia. Matkailualalla koronarajoitukset vaikuttivat rajusti Venäjältä tulevaan matkailun ja kaupan toimialojen toimintaan heikentävästi. Sodan seurauksena palkansaajien ostovoiman supistuminen jatkaa negatiivista kehitystä.

Sota vaikuttaa laajasti suomalaiseen yrityskenttään muun muassa yleisen epävarmuuden, kustannusten nousun sekä toimitusketjujen saatavuusongelmien kautta. Kymenlaakson metsäteollisuus on maan keskeinen vientimoottori, johon kohdistuvia vaikutuksia ovat muutokset raaka-aineen saatavuudessa (metsä- ja sahateollisuus).

Muita seurauksia ovat Venäjältä tulevan matkailun vähentyminen (kaupan ala, ravintolat ja majoituspalvelut ja muu matkailuala), Saimaan kanavan käytön päättyminen (vientiteollisuus, matkailu) sekä Venäjän sulkeutuminen vientimarkkinana.

Vienti Venäjälle on vähentynyt sodan alettua merkittävästi. Kauppakamarien myöntämät vientiasiakirjat Venäjälle supistuivat 87 prosenttia toukokuussa 2022. Venäjän osuus koko Suomen viennistä on hiipunut jo ennen sotaa (5,5 % tavaraviennistä vuonna 2021), mutta monille itäsuomalaisille yrityksille Venäjä on ollut merkittävä vientimarkkina. Kymenlaakson kauppakamarin

vientiasiakirjoissa on ollut maaliskesäkuun aikana ollut huomattava lasku viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna; huhtikuun lasku oli -50%. Kyselyn mukaan yritykset näkevät pakotteilla ja sodalla olevan eniten vaikutusta energian ja raaka-aineiden hintoihin sekä tuotteiden vientiin ja tuontiin. Useat vastaajat ilmoittivat, että yritys on lopettanut tuotteiden viennin, toimitukset ja ostot Venäjälle kokonaan. Myös rakennus- tai asennusprojekteja Venäjällä on peruttu. Sotatilalla on vaikutuksia työvoiman saatavuuteen, esimerkiksi ulkomaista sesonkityövoimaa käyttävillä yrityksillä. Maksuliikenteen ongelmia uskotaan olevan edessä.

Ukrainan sodan todennäköisimpinä vaikutuksina ja yritystoiminnan esteinä yritykset nostivat esille energian ja erityisesti maakaasun saatavuuden ja hinnan.

Kymenlaaksossa on Imatran kautta Venäjältä Suomeen tulevan kaasuverkon varrella useita maakaasua käyttäviä teollisuuslaitoksia. Vaikka Suomi on onnistuneesti turvannut maakaasun tuontikanavia Viron Balticconnector-yhteyden ja LNG-terminaalialuksen avulla, voi maakaasun saatavuus ja hinta muuttua lähitulevaisuudessa rajusti Euroopan irtautuessa Venäjän kaasutuonnista sekä Venäjän Eurooppaan kohdistamien vastatoimien vuoksi.

Venäjän rajan läheisyys voi jossain määrin vaikuttaa korostuneesti maariskien eli siihen, kuinka turvallisena investointi- ja matkailukohteena Kymenlaaksoa pidetään. Suomen Nato-jäsenyyssprosessin eteneminen ja kansalliset panostukset maanpuolustukseen kuitenkin pienentävät koettua maariskä.

Saimaan kanavan käytön päättymisellä on merkittäviä vaikutuksia Itäisen Suomen alueen ulkomaankuljetuksiin. Vuonna 2021 kanavassa kuljetettiin yli 1,3 miljoonan tonnin edestä esimerkiksi raakapuuta, metsäteollisuuden tuotteita ja raakamineraaleja. Määrä vastaa noin 50 000 rekkakuormallista. Kanavaa korvaavat kuljetusreitit nostavat yritysten kuljetuskustannuksia ja lisäävät käyttöpainetta muilla reiteillä.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Itäisen Suomen elinvoiman vahvistamisessa on nojattava alueiden omiin vahvuuksiin. Alueiden elinvoiman lähteitä on tunnistettu esimerkiksi Uudistuva ja Osaava Suomi 2021–2027 – ohjelmakauden valmistelussa, maakuntien älykkään erikoistumisen strategioissa sekä Oikeuden mukaisen siirtymän (JTF) alueellisissa suunnitelmissa. Näiden toimeenpano tarvittavin päivityksin vastaa myös akuuttiin tilanteeseen.

Vihreä siirtymä ja siihen kytkeytyvä bio- ja kiertotalous sekä ympäristö- ja energiateknologia on tunnistettu kaikkien Itä-Suomen maakuntien strategioissa tulevan kasvun lähteeksi. Matkailun osalta Kymenlaakso on kansainvälisesti kiinnostava alue erityisesti merialueiden ja uniikkien rantakaupunkien, sekä Repoveden kansallispuiston ansiosta.

Toimialoista metsäteollisuus on korostuneen vahva osa koko Kymenlaakson elinkeinorakennetta. Kymenlaakson muita erityisiä vahvuuksia ovat logistiikka-ala ja elintarviketeollisuus.

Kymenlaakson kauppakamari korostaa TKI-toiminnan, osaavan työvoiman saatavuuden, sujuvien lupaprosessien sekä vakaan ja ennakoitavan toimintaympäristön merkitystä myös Kymenlaakson elinvoiman vahvistamisessa. Korkeakoulu- ja TKI-sektorilla sekä ammatillisessa koulutuksessa on löydettävä uudet yhteistyökumppanit ja helpotettava osaajapulaa keskeisillä aloilla. Ukrainan tuleva

jälleenrakentaminen avaa monenlaisia mahdollisuuksia teollisuuden ja rakennusalan lisäksi myös koulutusviennille. Menestyvän Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun ohella tarvitaan vahvempaa yliopistotoimintaa, jota koordinoimaan tulee perustaa yliopistokeskus.

Kymenlaakson tärkeimmät elinvoiman lähteet ovat:

1. Vahva teollinen tuotanto, erityisesti metsäteollisuus ja siihen linkittyvät kuljetus- ja logistiikka ja alihankinta

2. Satama ja satamatoimintoihin liittyvät toiminnot

3. Toimivat logistiset väylät, järjestelmät ja osaaminen

- VT15:n parantamisen välitön aloittaminen (Kymenlaakson kärkihanke)
- Kouvola – HaminaKotka satama ratayhteyden parantaminen
- HaminaKotka sataman toimintaedellytysten parantaminen
- Kouvola RRT:n ja kotimaan rautatierahdiliikenteen kehittäminen
- Helsinki East Aerodrome ja lentokenttäverkoston kehittäminen
- Itäisten ratayhteyksien parantaminen ja itärata

3. Bio- ja kiertotalousosaaminen

- Yrityshankkeet
- Kymenlaakson akkuklusteri
- Merivedestä prosessivettä
- Hyötyvirran kiertotalousekosysteemi
- Biosampo
- FOOD EAST

4. Digitalous sekä edellisiä tukevat osaaminen ja matkailun kehittäminen

- yliopistokeskuksen perustaminen ja professuurien rahoitus
- Kantasatamasta osaamistalouden ja turvallisuuden ekosysteemi
- Kymenlaakson matkailuhankkeet

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

Kymenlaakson kauppakamari nostaa osaltaan esiin seuraavat konkreettiset toimenpiteet, joihin voidaan valtioneuvoston ja eduskunnan päätöksin vaikuttaa ja jotka purkaisivat nopeasti alueen talouden kasvun esteitä ja tukisivat itäisen Suomen elinvoimaa.

1. Osaavan työvoiman saatavuuteen tähtäävät toimenpiteet

Kymenlaakson kauppakamari pitää tärkeänä monipuolisia toimenpiteitä koulutus- ja työperäisen maahanmuuton sekä osaavan työvoiman saatavuuden edistämiseksi.

Osaavan työvoiman saatavuus on kauppakamarikyselyissä suurimpia pullonkauloja yritysten kasvulle koko maassa, myös Kymenlaaksossa. Suomi tarvitsee lisää työperäistä maahanmuuttoa. Kauppakamarin näkemyksen mukaan EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien henkilöiden työhön perustuviin oleskelulupiin liittyvästä saatavuusharkinnasta on luovuttava kokonaan.

Osana itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavia toimenpiteitä saatavuusharkinnasta luopuminen voitaisiin aloittaa itäisestä Suomesta. Nopeana toimenpiteenä työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2021 käynnistämä alueellinen kokeilu saatavuusharkinnan joustavoittamiseksi voidaan laajentaa itäiseen Suomeen. Tällä hetkellä kokeilu on käynnissä Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun ELY-keskusten alueilla.

Kymenlaaksossa erityisesti yliopistoyhteyksien ja TKI-toiminnan vahvistaminen. Kymenlaakson yliopistokeskus, maisterikoulutus ja tutkimusprofessori yhteistyössä Xamkin kanssa.

Osaavan työvoiman kannalta kriittisten opintokokonaisuuksien ja aloituspaikkojen lisääminen maakunnan ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakoulussa

Oppisopimuskoulutuksen käytön tehostaminen ja sen käytön esteenä olevien esteiden poistaminen

2. Vientiä tukevat liikenneinvestoinnit

Saimaan kanavan käytön päättymisen nostaa erityisesti vientiteollisuuden kuljetuskustannuksia ja lisää painetta vaihtoehtoisille kuljetusreiteille. Kymenlaakson kauppakamari painottaa itäisen Suomen vientiteollisuuden yhteyksiä edistäviä ja alueen saavutettavuutta tukevia liikenne- ja logistiikkainvestointeja ja jo suunnitteluvalmiudessa olevien hankkeiden rahoituksen myöntämistä pikaisesti.

Eristyisesti itäisen Suomen logistiikkaa palveleva yhteysväli Kouvola – HaminaKotka Satama

- VT15:n kunnostaminen, rautatieyhteyden parantaminen, sataman ja RRT:n kehittämishankkeet, Väyläviraston Liikenne 12- hankkeiden pikainen käynnistäminen Kymenlaaksossa.

Kymenlaakson erityistalousalueeksi, regulaatio ja erityistoimenpiteet :

- Kymenlaakso osaksi mahdollista erityistalousaluetta

- Kansallisten ja EU:n tukien uudelleenkohdentaminen Kaakkois-Suomea painottaen
- Interreg NEXT -rahoitus siirrettävä ITI:nä osaksi Uudistuva ja osaava Suomi 21-27 ohjelmaa
- Puitelainsäädäntö alueellisten kokeilujen mahdollistamiseksi
- Veroihin ja maksuihin liittyvät helpotukset
- Luvitusten helpottaminen
- Valtiolle kokonaisnäkemys itäisen Suomen alueidenkäytön ohjaukseen

Kirjavainen Marika
Kymenlaakson kauppakamari